

Gemeente Goirle Uitkomsten controle jaarrekening 2009

Verslag van bevindingen voor de gemeenteraad

De Raad
van de gemeente Goirle
Postbus 17
5050 AA GOIRLE

Eindhoven, 3 mei 2010

60263981/20665487/DZ/mvb/10.0398

Geachte leden van de Gemeenteraad,

In aansluiting op onze controle van de jaarrekening 2009 van de gemeente Goirle, brengen wij hierbij verslag uit over de uitkomsten van onze controle.

Wij willen u als opdrachtgever met dit verslag zo goed mogelijk informeren en ondersteunen in de uitoefening van uw kaderstellende en controlerende functie. Dit verslag sluit aan op de afspraken die wij met u hebben gemaakt en die zijn vastgelegd in onze opdrachtbevestiging.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij in concept besproken met de portefeuillehouder financiën, de controller en de coördinator jaarrekening d.d. 8 april 2010. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

De onderwerpen die in dit verslag aan de orde komen hebben onderdeel uitgemaakt van onze overwegingen bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de controlemaatregelen die zijn toegepast bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening. De in dit verslag opgenomen bevindingen doen geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2009.

Wij stellen het op prijs bijgevoegd verslag nader aan u toe te lichten of eventuele vragen van u hierover te beantwoorden.

Wij danken u voor de plezierige samenwerking in het afgelopen jaar.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. D.E. Zijlmans RA
senior-manager

drs. M.H. de Hair RA
partner

Inhoudsopgave

1	Bestuurlijke samenvatting	1
1.1	Algemeen	1
1.2	De financiële resultaten in perspectief	1
1.3	Accountantsverklaring	1
1.4	Follow up bevindingen interne beheersing	2
1.5	Bestuurlijke aandachtspunten	2
2	De controle in het kort	3
2.1	Uw opdracht aan ons	3
2.2	Onze controleaanpak	3
2.3	De goedkeurings- en rapporteringstoleranties	4
2.4	Verantwoording over Single information en single audit (Sisa)	4
2.5	Uw specifieke wensen en aandachtspunten	5
2.6	Verplichte mededelingen van uw accountant	5
3	De (financiële) resultaten in perspectief	6
3.1	Analyse resultaat 2009	6
3.2	Analyse financiële positie ultimo 2009	7
3.3	Analyse van het weerstandsvermogen	8
4	De uitkomsten van onze controle	10
4.1	De accountantsverklaring	10
4.2	Evaluatie van fouten en onzekerheden	10
4.3	Onrechtmatigheid inkopen	11
4.4	Follow up bevindingen over de interne beheersing	11
4.5	Beoordeling van de rechtmatigheid	12
4.6	Niet-financiële beheershandelingen	14
4.7	Bevindingen bij de programmarekening	14
Bijlagen		
1	Verplichte mededelingen van uw accountant	
2	Overzicht controleverschillen SiSa 2009	
3	Actuele ontwikkelingen	

2009
Inleiding

1 Bestuurlijke samenvatting

1.1 Algemeen

Uw gemeente heeft een nieuwe Raad. Tevens is inmiddels het College geïnstalleerd en is het bestuursakkoord voor de komende vier jaar bekend geworden. Een aantal onderwerpen heeft direct veel beroering te weeg gebracht in de Goirlese samenleving. Met name de planvorming rondom het Sportpark Van den Wildenberg en het Kloosterplein houden de gemeederen behoorlijk bezig. De onzekerheid met betrekking tot de verplaatsing van het sportpark heeft ook consequenties voor de jaarrekening 2009. Het College heeft zich genoodzaakt gezien om een voorziening te treffen voor de huidige boekwaarde van de plankosten. Wij onderschrijven dit standpunt.

1.2 De financiële resultaten in perspectief

Het jaarrekeningsaldo van de gemeente Goirle (na mutaties in de reserves) bedraagt € 816.000. De afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn omvangrijk. Zowel de baten als lasten zijn significant lager dan begroot met afwijkingen van respectievelijk € 23 miljoen (30%) en € 19 miljoen (24%). De ontwikkeling van de diverse projecten heeft daarbij een grote impact. Geraamde uitgaven in het Centrumplan (deelgebied Oranjeplein) en de Boschkens zijn uitgesteld. En geraamde opbrengsten zijn nog niet gerealiseerd (Boschkens). Daarentegen zijn niet geraamde opbrengsten voor het Oranjeplein wel gerealiseerd.

Ook op andere terreinen zijn de afwijkingen ten aanzien van de begroting aanzienlijk, zoals een hogere uitkering vanuit het gemeentefonds, verruiming van de bestedingsmogelijkheden van het Participatiefonds, een aanzienlijke BTW-teruggave en onderuitputting van diverse budgetten en kapitaallasten.

1.3 Accountantsverklaring

1.3.1 De accountantsverklaring

Wij hebben bij de jaarrekening van de gemeente Goirle een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven met betrekking tot zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid. Dit houdt in dat:

- De in de programmarekening opgenomen balans en toelichting en rekening van baten en lasten geven een getrouwe weergave van de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Goirle.
- De baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2009 in overeenstemming zijn met de door u vastgestelde wet- en regelgeving.
- Het jaarverslag en de jaarrekening 2009 in overeenstemming met het BBV zijn ingericht.

Uit hoofde van onze controletaak hebben wij de financiële gegevens zoals opgenomen in de jaarrekening gecontroleerd. De in het jaarverslag opgenomen beleidsgegevens, prestatiegegevens en de toelichtingen daarop, hebben wij niet gecontroleerd.

1.3.2 Evaluatie fouten en onzekerheden

Uit onze controle resteren een aantal controleverschillen ten aanzien van rechtmatigheid met een totaalbedrag van € 458.000. Deze verschillen komen niet boven de marge uit die hiervoor geldt (goedkeuringstolerantie). Dit betekent dat wij, met inachtneming van deze verschillen, tot een goedkeurend oordeel kunnen komen voor getrouwheid en rechtmatigheid

1.4 Follow up bevindingen interne beheersing

In totaliteit constateren wij dat onze bevindingen met prioriteit H (zoals gerapporteerd in onze management letter d.d. 28 januari 2010) afdoende zijn opgelost. Door de afwezigheid van één van de medewerkers van uw gemeente zijn de werkzaamheden rondom de SiSa-bijlage en een deel van de inkoopanalyse uitbesteed. De uiteindelijke uitvoering van deze werkzaamheden heeft in een laat stadium plaatsgevonden, waardoor de Collegebehandeling van de jaarrekening enige vertraging heeft opgelopen. Tevens zijn hierbij controleverschillen naar voren gekomen, waarbij wij uitdrukkelijk de aandacht van uw College vragen voor de navolging van het inkoop- en aanbestedingsbeleid. Overigens leiden de opmerkingen over de interne beheersing niet tot bevindingen in het kader van de jaarrekening.

1.5 Bestuurlijke aandachtspunten

Op basis van onze controle hebben wij onze controlebevindingen vertaald in de onderstaande top 3 van Bestuurlijke aandachtspunten:

- 1 Het versterken van het begrotingsbeheer om grote afwijkingen tussen de begrote en werkelijke baten en lasten te voorkomen. Wij constateren dat er op dit terrein nog duidelijke verbeterlagen te maken zijn. Omvangrijke afwijkingen worden nog te beperkt tijdig verwerkt tot een begrotingswijziging.
- 2 De voorgenomen rijksbezuinigingen, die naar de gemeente Goirle zullen doorwerken via de uitkering vanuit het gemeentefonds en verlaging van specifieke subsidiestromen. De gemeente Goirle kent op dit moment een gezonde financiële positie, maar ook een meerjarenbegroting die onder druk staat. Het is dus van belang om een degelijk plan van aanpak op te stellen en te volgen om te komen tot duurzame ombuiging van de lasten en baten. Het is zaak om op korte termijn zo'n plan van aanpak te formuleren, om de uitwerking mee te kunnen nemen in de meerjarenbegroting 2011-2014.
- 3 De economische crisis heeft nog steeds substantiële gevolgen voor de grondexploitatie en gemeentelijke (vastgoed)projecten. Het is van evident belang dat u een continu actueel beeld heeft ten aanzien van de financiële ontwikkeling van de plannen en projecten. In dat kader vragen wij uitdrukkelijk uw aandacht voor een deugdelijke financiële onderbouwing van (eventuele) nieuwe projecten zoals de verplaatsing van het Sportpark.

2009
De controle in het kort

2 De controle in het kort

2.1 Uw opdracht aan ons

U hebt ons de opdracht gegeven tot controle van de jaarrekening. Wij hebben de afspraken met u voor de controle van het boekjaar 2009 vastgelegd in onze opdrachtbevestiging van 26 november 2009.

In deze opdrachtbevestiging/dienstverleningsplan hebben wij u geïnformeerd over:

- de reikwijdte van de controle en de toleranties;
- de controleaanpak;
- de specifieke wensen en afspraken van de gemeenteraad;
- de wederzijdse verantwoordelijkheden;
- communicatie en rapportering;
- team en onafhankelijkheid;
- het honorarium.

Hierna gaan wij nog afzonderlijk in op de controleaanpak en uw specifieke wensen en afspraken.

2.2 Onze controleaanpak

Door uw opdracht te aanvaarden nemen wij de taak op ons om als onafhankelijke deskundige een oordeel uit te spreken over:

- de getrouwe weergave in de jaarrekening van de baten en de lasten activa en passiva per 31 december;
- de rechtmatigheid van de totstandkoming van de in de jaarrekening opgenomen baten en lasten en balansmutaties.

Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole provincies en gemeenten (BAPG). Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Voorts beoordelen wij of de jaarrekening voldoet aan de eisen gesteld in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het jaarverslag toetsen wij marginaal op tegenstrijdigheden met de jaarrekening.

De planning en uitvoering van onze controle en de daaraan gerelateerde advieswerkzaamheden zijn voornamelijk gericht op:

- 1 Het geven van feedback aan het college over onze bevindingen betreffende de interne beheersing van de bedrijfsprocessen en de kwaliteit van de verbijzonderde interne controle.
- 2 Beoordeling van het jaarverslag van de gemeente Goirle.
- 3 Controle van de jaarrekening van de gemeente Goirle.
- 4 Het afgeven van een accountantsverklaring bij de jaarrekening van de gemeente Goirle.
- 5 Ondersteunen van de controlerende rol van de gemeenteraad door het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

In onze tussentijdse rapportage van 28 januari 2010 gericht aan het College hebben wij invulling gegeven aan het eerste onderwerp. In deze rapportage geven wij invulling aan de overige onderwerpen.

2.3 De goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het BAPG stelt de gemeenteraad de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. Het normenkader en de goedkeurings- en rapporteringstoleranties zijn op 9 februari 2010 vastgesteld door de gemeenteraad. U heeft ons voor het boekjaar 2009 opgedragen om bij onze oordeelsvorming uit te gaan van de hierna vermelde goedkeuringstolerantie:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1% < 3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3% < 10%	≥ 10%	-

Op grond van de (concept) jaarrekening 2009 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 525.000 (1%) en voor onzekerheden € 1.575.000 (3%). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende accountantsverklaring worden afgegeven.

De rapporteringstolerantie, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden in dit verslag, is door de gemeenteraad bepaald op € 67.000.

2.4 Verantwoording over Single information en single audit (Sisa)

Uw gemeente is wettelijk verplicht de verantwoordingsinformatie voor de in het bijzonder benoemde specifieke uitkeringen op te nemen in een bijlage bij de jaarrekening. Bij de controle van deze bijlage betrekken wij de door het ministerie van BZK gegeven aanwijzingen, namelijk de circulaire Single Information Single Audit 2009, waarin onder andere opgenomen de Nota verwachtingen accountantscontrole 2009.

De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het BAPG in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 10.000 indien de omvangbasis (totaal van de lasten) kleiner dan of gelijk aan € 100.000 is;
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 100.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 100.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

In hoofdstuk 4 geven wij u inzicht in de fouten en onzekerheden en onze bevindingen over deze specifieke uitkeringen.

Op verzoek van het ministerie van BZK nemen wij de volledige tabel van de specifieke uitkeringen met fouten en onzekerheden op in dit verslag. U kunt deze tabel vinden in bijlage 2 van dit verslag.

2.5 Uw specifieke wensen en aandachtspunten

In de vergadering van het audit comité is ons verzocht om dit jaar bijzondere aandacht te besteden aan de grondexploitatie. Naar aanleiding van dit verzoek rapporteren wij in dit verslag afzonderlijk over de grondexploitatie van de gemeente Goirle in hoofdstuk 4.

2.6 Verplichte mededelingen van uw accountant

In bijlage 1 maken wij u een aantal (verplichte) mededelingen bekend betreffende de inrichting en uitvoering van onze controle.

2009
De (financiële) resultaten in
perspectief

3 De (financiële) resultaten in perspectief

3.1 Analyse resultaat 2009

Het saldo van baten en lasten (na bestemming) over het jaar 2009 bedraagt € 815.614 voordelig (geraamd saldo volgens de herziene begroting € 12.480 voordelig).

Het resultaat over 2009 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting	Rekening 2009	Afwijking
Totale lasten	€ 75.351	€ 52.573	€ 22.778
Totale baten	€ 79.069	€ 60.260	(€ 18.809)
Resultaat vóór bestemming	(€ 3.718)	(€ 7.687)	€ 3.969
Mutaties in reserves	€ 3.731	€ 6.871	€ 3.140
Resultaat na bestemming	€ 12	(€ 816)	(€ 828)

Uit bovenstaande opstelling blijken zowel vóór als na bestemming grote afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting, voortkomend uit zowel grote voor- als nadelen.

De afwijking ten opzichte van de begroting is met name zichtbaar op het programma 'Ontwikkeling Ruimte':

Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting	Rekening 2009	Afwijking
Totale lasten	€ 31.555	€ 9.893	€ 21.662
Totale baten	€ 28.928	€ 9.247	(€ 19.681)

De afwijking wordt met name veroorzaakt door de vertraagde uitvoering van het Oranjeplein (lagere lasten ad € 1.254.000) en door stagnatie in de verkopen van in plan Boschkens (lagere lasten ad € 6.383.000 en lagere baten ad € 15.782.000).

In de programmaverantwoording worden de afwijkingen toegelicht. Naast bovenstaande afwijking op het programma 'Ontwikkeling Ruimte' hebben zich de volgende omvangrijke afwijkingen voorgedaan:

- Hogere baten als gevolg van winstnemingen binnen het grondbedrijf: € 600.000;
- Hogere baten als gevolg van het inzetten van het Participatiebudget: € 246.000;
- Hogere baten vanuit de algemene uitkering van het gemeentefonds: € 400.000; en
- Een BTW voordeel op het WMO-vervoer over de fiscale jaren 2006 t/m 2008 € 109.000.

3.2 Analyse financiële positie ultimo 2009

Het eigen vermogen bedraagt per jaareinde 2009 volgens de jaarrekening € 31.127.000, exclusief het resultaat na bestemming € 816.000 en heeft zich gedurende 2009 als volgt ontwikkeld:

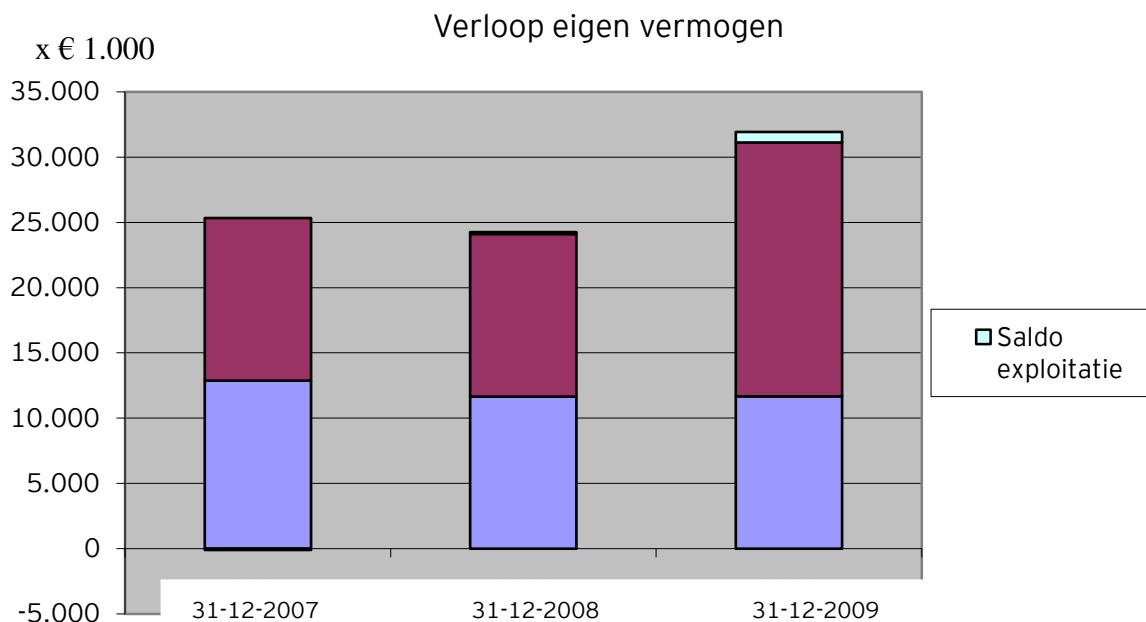
Bedragen x € 1.000	Algemene reserves	Bestemmings-reserves	Resultaat na bestemming	Totaal
	€	€	€	€
Saldo 1 januari 2009	11.658	12.442	156	24.256
Totale stortingen 2009 ten laste van resultaat	1.751	9.654	816	12.221
Totale onttrekkingen 2009 ten gunste van resultaat	1.879	2.654	0	4.533
Resultaat na bestemming 2008	156	0	(156)	(0)
Saldo per jaareinde 2009	11.685	19.442	816	31.943

Van de algemene reserve ter hoogte van € 11,7 miljoen is € 2,7 miljoen opgenomen als algemene vrije reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van 2009 toegenomen met € 166.000.

Per saldo is gedurende 2009 reeds € 6.871.000 toegevoegd aan de reserves. Deze toevoeging (ten laste van het resultaat) vormt samen met het resultaat voor bestemming (€ 7.687.000) het resultaat na bestemming van € 816.000 positief.

In de begroting na wijziging werd per saldo uitgegaan van een dotatie aan de reserves van € 3,7 miljoen. In werkelijkheid is er sprake van een toevoeging van € 6,9 miljoen waarmee er dus een positieve afwijking is € 3,2 miljoen.

De ontwikkeling in het eigen vermogen kan als volgt worden weergegeven (*€ 1.000):

3.3 Analyse van het weerstandsvermogen

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2009 is gevoerd.

De belangrijkste risico's die door uw organisatie zijn geïnventariseerd houden verband met:

- De ingediende schadeclaim door Paulissen bij het Gerechtshof in Den Bosch. Op dit moment voeren zowel de gemeente als Paulissen een schadestaat procedure bij de Rechtbank in Breda.
- De gemeente Goirle heeft ervan afgezien om de gevolgen van de uitvoering van de wet APPA onder te brengen bij een verzekeraar. Dit betekent dat de gemeente risico's loopt ten aanzien van het kortleven en langlevens risico.
- Delen van de wegen, verlichting, sportvelden, groen en gebouwen liggen met het onderhoudsniveau onder het gewenste niveau van de beleidsplannen. Hiermee wordt het risico gelopen, dat door afname van het kwaliteitsniveau kapitaalvernietiging plaatsvindt. Er bestaat geen voorziening voor het onderhoud van wegen e.d.

Ten aanzien van deze paragraaf constateren wij het volgende:

- De risico's zijn concreet gemaakt voor uw gemeente, maar niet gekwantificeerd met een maximale impact. Daarnaast heeft geen kwantificering door middel van 'kans x bedrag' plaatsgevonden.
- De weerstandscapaciteit is niet volledig in kaart gebracht, bijvoorbeeld in de vorm van de onbenutte belastingcapaciteit en de te gelden te maken stille reserves.

- Tot slot ontbreekt in deze paragraaf een duidelijke koppeling tussen de risico's en de weerstandscapaciteit. Dit betekent dat het weerstandsvermogen niet expliciet in kaart is gebracht. Het weergeven van het weerstandsvermogen is mogelijk door middel van een ratio door de weerstandscapaciteit te delen door de omvang van de financiële risico's.

Door het ontbreken van een duidelijke koppeling tussen risico's en weerstandscapaciteit bestaat het risico dat een neerwaartse trend in de financiële positie niet tijdig wordt gesignaleerd.

Wij adviseren u het weerstandsvermogen in kaart te brengen en richtlijnen te geven voor de uitgangspunten die gehanteerd dienen te worden ter bepaling van de weerstandscapaciteit en de normen voor het weerstandsvermogen. Dit kan bijvoorbeeld in een nota risicomanagement en weerstandsvermogen.

2009
De uitkomsten van onze
controle

4 De uitkomsten van onze controle

4.1 De accountantsverklaring

Wij hebben het College van burgemeester en wethouders van uw gemeente gemachtigd onze accountantsverklaring d.d. 29 april 2010 bij de jaarrekening 2009 van uw gemeente op te nemen.

Onze oordelen zoals opgenomen in deze accountantsverklaring zijn als volgt:

Oordeel over de getrouwheid	Goedkeurend
Oordeel over de rechtmatigheid	Goedkeurend

Hierbij zijn wij ervan uitgegaan dat de gemeenteraad de nu overlegde jaarrekening ongewijzigd vaststelt. Indien er nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve vorm van de jaarrekening dienen wij deze te beoordelen alvorens onze accountantsverklaring hierbij mag worden opgenomen.

Uit hoofde van onze controletaak hebben wij de financiële gegevens zoals opgenomen in de jaarrekening gecontroleerd. De in het jaarverslag opgenomen beleidsgegevens, prestatiegegevens en de toelichtingen daarop, hebben wij niet gecontroleerd.

4.2 Evaluatie van fouten en onzekerheden

In onderstaand overzicht vindt u (een samenvatting) van de door ons geconstateerde niet-gecorrigeerde controleverschillen, die groter zijn dan de rapporteringstolerantie.

Bedragen x € 1.000 Controleverschillen per onderdeel	Fouten	Onzekerheden	Verwijzing
Getrouwheid			
Rechtmatigheid			
- Diverse inkopen	458		4.3
Totaal getrouwheid	0	0	
Totaal rechtmatigheid (incl getrouwheid)	458	0	

In paragraaf 4.3 geven wij een toelichting op de inhoudelijke oorzaken van de belangrijkste verschillen.

Het College heeft ons schriftelijk medegedeeld van mening te zijn dat het effect van de door ons vastgestelde en niet in de jaarrekening 2009 gecorrigeerde verschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel is voor de jaarrekening als geheel, met uitzondering van de onrechtmatige inkopen. Wij stemmen met deze visie in.

4.3 Onrechtmatigheid inkopen

Vanuit de jaarlijkse inkoopanalyse is gebleken dat voor een totaalbedrag van € 458.000 inkopen onrechtmatig hebben plaatsgevonden. Het betreffen inkopen op het gebied van verplaatsing van bomen, groenonderhoud, civieltechnische advieswerkzaamheden en onderhoud openbare verlichting. Het totaalbedrag blijft binnen de goedkeuringstolerantie, waardoor deze onrechtmatigheden geen consequenties hebben voor ons goedkeurend oordeel. Wij vragen uw uitdrukkelijke aandacht voor het inkoopproces.

4.4 Follow up bevindingen over de interne beheersing

In onze management letter 2009, uitgebracht aan het College op 28 januari 2010, hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2009 opgenomen. In deze management letter hebben wij aangegeven welke zaken vóór de jaarrekeningcontrole 2009 opgepakt zouden moeten zijn (prioriteit H).

Wij hebben geconstateerd dat de voortgang van de aanbevelingen van zowel uw eigen interne controle als de controle door uw externe accountant zichtbaar door uw organisatie worden gevolgd. Onderstaand geven wij de huidige stand van zaken nader in detail weer:

Nr ¹	Proces/bevinding	Stand van zaken
1	Single information, Single Audit 2009	Door afwezigheid van de IC medewerker zijn per jaareinde aanvullende werkzaamheden door ons verricht teneinde de SiSa-bijlage tijdig te kunnen afronden.
4	Inkoop: aangaan verplichtingen	Door middel van aanvullende controles is door de IC medewerkster vastgesteld dat de geconstateerde fout incidenteel was.
5	Inkoop: inkoopanalyse	Door afwezigheid van de IC medewerker zijn per jaareinde aanvullende werkzaamheden door ons verricht teneinde de rechtmatigheid van inkopen en aanbestedingen vast te kunnen stellen.
7	Uitkeringen: muteren stamgegevens in GWS	Gemeente Goirle heeft gedurende 2009 steekproefsgewijze controles uitgevoerd op de mutaties van de stamgegevens in GWS. Deze controles hebben niet geleid tot bevindingen.
9	Uitkeringen/Participatiebudget: controle lasten reïntegratie.	Per jaareinde is door de gemeente Goirle in voldoende mate aangetoond dat de lasten Participatiebudget juist en volledig zijn opgenomen in de jaarrekening en dat de bestedingen rechtmatig zijn, met uitzondering van hetgeen is gerapporteerd in 4.3.
10	WMO: volledige inning eigen bijdragen	Op de geregistreerde aantallen voorzieningen WMO, zoals geregistreerd bij CAK is ultimo 2009 een adequate cijferanalyse uitgevoerd, waarmee de volledigheid van de eigen bijdragen is vastgesteld. Daarnaast wordt gesteund op de Third Party mededeling van het CAK.

¹ Verwijzing naar nummer in management letter 28 januari 2010

11	Subsidieverlening: subsidie peuterspeelzalen	Per jaareinde is door de gemeente Goirle in voldoende mate aangetoond dat de lasten inzake de verstrekte subsidie aan de peuterspeelzalen rechtmatig is (SiSa bijlage).
14	Grondexploitatie: actualisering exploitatieopzetten	De exploitatieopzetten van Boschkens en Frankische Driehoek zijn in 2009 geactualiseerd. De overige exploitatieopzetten zijn geactualiseerd aan de hand van de boekwaarde per 2009.

Wij stellen vast dat (het merendeel van) de door ons gesignaleerde noodzakelijke werkzaamheden tijdig zijn verricht. Wij complimenteren uw organisatie met de daadkracht waarmee bevindingen en aanbevelingen door uw organisatie worden opgepakt.

4.5 *Beoordeling van de rechtmatigheid*

Wij hebben bij de controle over 2009 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het BAPG en het controleprotocol 2009 van de gemeente Goirle. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- het rechtmatigheidsbeheer;
- de naleving van het voorwaarden criterium;
- de begrotingsrechtmatigheid;
- het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium;
- de niet financiële beheershandelingen.

In het vervolg van deze paragraaf geven wij onze bevindingen bij deze onderwerpen.

4.5.1 **Het rechtmatigheidsbeheer ten aanzien van inkopen: punt van aandacht**

Zoals blijkt uit onze controlewerkzaamheden is het rechtmatigheid beheer rondom inkopen een belangrijk punt van aandacht voor de gemeente Goirle. In voorgaande jaren zijn de onrechtmatigheden beperkt gebleven, zodat een goedkeurende oordeel met betrekking tot rechtmatigheid is afgegeven. Zoals eerder gemeld is is er dit jaar sprake van een aantal controleverschillen rondom de rechtmatigheid. Deze blijven binnen de goedkeuringstolerantie maar zijn desondanks redelijk omvangrijk van aard.

Wij adviseren u nadrukkelijk het volgen van het inkoop- en aanbestedingsbeleid te verankeren in de organisatie.

4.5.2 **Begrotingsbeheer en -rechtmatigheid**

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten.

In onderstaande tabel hebben wij per programma een samenvatting gegeven van de overschrijdingen van de lasten op de begroting. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

(in duizenden euro's)

Onderdeel programmarekening	Lasten Gewijzigde begroting	Lasten Rekening 2009	Overschrijding	In %
Programmarekening				
Burgers	14.355	14.722	367	2,6%

Het is de verantwoordelijkheid van het College van B&W om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en rapporteren aan de Raad. Het is de verantwoordelijkheid van de Raad om hier dan tijdig een besluit over te nemen.

Het is de verantwoordelijkheid van de accountant om de begrotingsrechtmatigheid van de lasten en investeringen te toetsen. Dit doet zij onder andere door:

- Vast te stellen of begrotingsafwijkingen tijdig zijn gesignaleerd en is omgezet in een begrotingswijziging ter autorisatie aan de Raad;
- Vaststellen of kostenoverschrijdingen leiden tot een onrechtmatigheid welke meegewogen moet worden in het accountantsoordeel of niet. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid hoeven niet te worden meegewogen in het accountantsoordeel

Wij hebben vastgesteld dat de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten door het College in de toelichting op de programmarekening toereikend zijn toegelicht (paragraaf 5.4). Wij hebben vastgesteld dat deze overschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en tussentijds actief worden afgestemd met de Raad. Wij stellen echter ook vast dat deze afwijkingen tussentijds veelal niet zijn omgezet in een begrotingswijziging met een formeel raadsbesluit.

Wij adviseren u derhalve om bij tussentijdse behandeling van begrotingsafwijkingen deze in een begrotingswijziging om te zetten met een Raadsbesluit.

Het College stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2009. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings-)rechtmatigheid.

Wij adviseren u wel om in te toekomst een analyse met betrekking tot de begrotingsrechtmatigheid op te nemen in uw jaarrekening. U kunt daarvoor bijvoorbeeld het model vanuit het Platform Rechtmatigheid gebruiken.

4.5.3 Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik- en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik- en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

4.6 Niet-financiële beheershandelingen

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. Wij hebben geïnformeerd naar de lopende procedures waarbij de gemeente betrokken is, teneinde indicaties te verkrijgen over de eventuele risico's op dit vlak. Op grond hiervan beschikken wij niet over aanwijzingen die een nader onderzoek naar de (financiële) gevolgen noodzakelijke maken.

4.7 Bevindingen bij de programmarekening

4.7.1 Uw aandachtspunt: grondexploitatie

Uw Raad heeft ons gevraagd dit jaar specifiek aandacht te besteden aan de grondexploitatie. Ultimo 2009 gaat zijn er een viertal projecten, die in exploitatie zijn genomen. Het gaat hier om het complex Centrumplan (de deelgebieden Oranjeplein, Tilburgseweg en Fraterstuin), Boschkens, Frankische Driehoek en de ontwikkeling van Sportpark Van den Wildenberg/Riels Kwadrant. Hieronder zal per exploitatie de boekwaarde ultimo 2009, de huidige ontwikkelingen en de verwachte opbrengst in kaart worden gebracht.

De ontwikkelingen in het complex deelgebieden Centrum zijn omvangrijk. Ultimo 2008 is het deelgebied de Hovel met een verlies afgesloten. Op basis van de geactualiseerde exploitatieberekeningen blijkt ook voor het deelgebied Tilburgseweg een nadelig resultaat te worden verwacht. Het geraamde nadelige resultaat bedraagt € 500.000, waarvoor ultimo 2009 een voorziening is gevormd. Wij stellen vast dat deze voorziening toereikend is.

Voor de deelgebieden Oranjeplein en Fraterstuin wordt een positief resultaat verwacht. Voor Oranjeplein wordt op basis van de geactualiseerde berekeningen een resultaat van € 1.3 miljoen geraamd en voor het deelgebied Fraterstuin bedraagt het geraamde saldo € 170.000. Tenslotte is in 2009 op het deelgebied Oranjeplein reeds een winst genomen ad € 1 miljoen. Wij onderschrijven deze winstneming.

In 2009 hebben bij het complex Boschkens meerdere mutaties plaatsgevonden, waarbij de boekwaarde ultimo 2009 € 7,8 miljoen bedraagt. De kosten in 2009 bedroegen € 4,7 miljoen, waarvan de grondaankopen € 1,4 miljoen bedroegen. Verder hebben verkopen plaatsgevonden voor € 1 miljoen. Op basis van de geactualiseerde exploitatieopzet (juli 2009) wordt ultimo 2014 een positief resultaat ad € 1,6 miljoen verwacht.

Ook voor het complex Frankische Driehoek wordt een positief resultaat verwacht op basis van een geactualiseerde exploitatieopzet. Ultimo 2009 bedroeg de boekwaarde € 852.000, welke licht is gestegen ten opzichte van 2008. Deze stijging wordt veroorzaakt door kosten van het bouwrijp maken. Gezien de positieve verwachting is geen voorziening gevormd.

De boekwaarde van het complex Sportpark Van den Wildenberg/Riels Kwadrant is afgewaardeerd tot nihil. Vanwege de onzekerheid over de planontwikkeling van dit complex is voorzichtigheidshalve een voorziening gevormd ter grootte van de boekwaarde. Deze boekwaarde bestaat vrijwel geheel uit voorbereidingskosten. Daadwerkelijke grondkosten zijn nog niet in het complex ingebracht. De boekwaarde van € 434.000 is volledig afgewaardeerd. Wij onderschrijven de vorming van deze voorziening in afwachting van de definitieve besluitvorming van uw Raad ten aanzien van de verplaatsing van het sportpark.

Indien dit project in de toekomst gerealiseerd gaat worden, dient aan de hand van een actuele exploitatieopzet te worden bepaald op er sprake is van een sluitende exploitatie. Indien de verwachting is dat de exploitatie met een verlies wordt afgesloten dient een voorziening te worden gevormd, waarbij de huidige afwaardering bij betrokken kan worden.

4.7.2 Single information en Single audit

Jaarlijks dient voor een aantal specifieke uitkeringen de verantwoordingsinformatie te worden opgenomen in de SiSa-bijlage bij de jaarrekening. De genoemde bijlage is door ons betrokken in de controle van de jaarrekening 2009 van uw gemeente. Voor de hierbij eventueel geconstateerde bevindingen gelden op grond van artikel 5, lid 4 van het BAPG andere rapporteringstoleranties dan de rapporteringstolerantie, welke wij met uw Raad zijn overeengekomen voor de controle van de jaarrekening (zie hiervoor paragraaf 2.4 van dit verslag).

Het in bijlage 2 gerapporteerde format dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

2009
Bijlagen

Verplichte mededelingen van uw accountant

In onderstaand schema hebben wij een aantal onderwerpen opgenomen die u als gemeenteraad behulpzaam kunnen zijn bij het invullen van uw controlerende rol.

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Algemeen aanvaarde controlestandaarden</p> <p>Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht waaronder het BAPG. Dit betekent dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Onderdeel van onze controle is het uitvoeren van een evaluatie van de interne beheersingsmaatregelen teneinde de mate en diepgang van onze testwerkzaamheden te plannen.</p>	<p>Bij de jaarrekening 2009 hebben wij een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven op het gebied van de getrouwheid en de rechtmatigheid.</p>
<p>Onderzoek jaarverslag</p> <p>Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 213 lid 3 onder d Gemeentewet dienen wij na te gaan of in het jaarverslag het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en of overigens het jaarverslag voldoet aan de wettelijke vereisten.</p>	<p>In onze accountantsverklaring is tevens een verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties opgenomen.</p> <p>Van tekortkoningen is ons niets gebleken.</p>
<p>Belangrijke verslaggevingsgrondslagen</p> <p>Wij beoordelen de keuze van en de wijzigingen in belangrijke verslaggevingsgrondslagen en controleren de toepassing van het BBV.</p>	<p>Er hebben zich in 2009 geen belangrijke wijzigingen voorgedaan in de gehanteerde verslaggevingsgrondslagen.</p> <p>De in 2009 doorgevoerde wijzigingen in het BBV zijn, voor zover van toepassing, op toereikende wijze verwerkt.</p>

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Onze mening over de gehanteerde waarderingsgrondslagen en naleving van wettelijke bepalingen en richtlijnen voor de financiële verslaggeving</p> <p>Wij bespreken met het college en het management de kwaliteit en niet alleen de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving. In deze bespreking komen tevens zaken aan de orde die een significante invloed hebben op de kwaliteit van de jaarverslaggeving, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nieuwe of gewijzigde waarderingsgrondslagen; - schattingen, beoordelingen en onzekerheden; - bijzondere transacties; - waarderingsgrondslagen met betrekking tot significante jaarrekeningposten, inclusief het tijdstip waarop transacties plaatsvinden en de periode waarin die worden verantwoord. 	<p>De gekozen waarderingsgrondslagen zijn aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.</p>
<p>Verschillen van inzicht met het management over administratieve en verslaggevingskwesties</p>	<p>Er waren geen verschillen van inzicht met het college en het management over de waarderingsgrondslagen, de financiële administratie, de verslaggeving of onze controlewerkzaamheden.</p>
<p>Beoordelingen en schattingen van het management</p> <p>Voor het opstellen van de jaarrekening moeten vaak schattingen worden gemaakt. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het college en het management.</p>	<p>Wij onderschrijven de schattingen en de wijze waarop deze worden gemaakt door het management en het college.</p>

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Wij informeren de gemeenteraad en het college omtrent de controleverschillen die wij tijdens onze controle hebben vastgesteld en die naar ons oordeel individueel danwel gezamenlijk een belangrijke invloed hebben op de financiële verslaggeving.</p>	<p>In hoofdstuk 4 zijn de resterende controleverschillen opgenomen geconstateerd tijdens onze controle.</p>
<p>Volledigheid verplichtingen, claims, risico's en garanties</p> <p>De gemeente gaat gedurende een boekjaar tal van transacties aan. Het overgrote deel van deze transacties hebben hun weerslag in de financiële administratie. Een deel van de door uw gemeente in 2009 aangegane transacties heeft geen weerslag in de financiële administratie over 2009, terwijl hieruit wel financiële consequenties kunnen volgen. Als voorbeeld in dit kader noemen wij afgesloten contracten en aansprakelijkheidsstellingen.</p>	<p>Aangezien wij als accountant niet in staat zijn vast te stellen dat alle niet uit de administratie blijkende relevante verplichtingen, risico's en garanties volledig en juist in de jaarrekening zijn verwerkt, hebben wij het college gevraagd schriftelijk te bevestigen dat bij het opmaken van de jaarrekening alle relevante (en bekende) feiten en omstandigheden zijn betrokken.</p>
<p>Werking van de interne beheersingsmaatregelen (waaronder de continuïteit en betrouwbaarheid) van de geautomatiseerde gegevensverwerking</p> <p>In het kader van de controle van de jaarrekening brengt de accountant verslag uit omtrent zijn bevindingen met betrekking tot de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen.</p>	<p>De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.</p> <p>Wij hebben het college in het kader van de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking adviezen gegeven in onze tussentijdse rapportage 28 januari 2010.</p>
<p>Materiële fouten, fraudes en illegale handelingen</p>	<p>Hoewel hier niet specifiek op gericht, hebben onze controlewerkzaamheden het afgelopen jaar geen materiële fouten, fraudes of andere illegale handelingen, uitgevoerd door het college, het management of andere werknemers, aan het licht gebracht.</p>

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Onze onafhankelijkheid</p> <p>Onafhankelijkheid is naast deskundigheid een van de pijlers van onze beroepsuitoefening. Wij hechten aan onze reputatie op het gebied van deskundigheid en onafhankelijkheid.</p> <p>Wij kennen een groot aantal maatregelen, vastgelegd in een continu geactualiseerde database, die de onafhankelijkheid dienen te waarborgen. Periodiek wordt de naleving van interne en externe onafhankelijkheidsvoorschriften beoordeeld, bijvoorbeeld ten aanzien van potentieel conflicterende diensten en de financiële onafhankelijkheid. Onze professionals moeten jaarlijks hun onafhankelijkheid bevestigen.</p>	<p>Wij voldoen op alle punten aan de onafhankelijkheidsregelgeving die op ons van toepassing is.</p>

Overzicht controleverschillen SiSa 2009

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2009. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de navolgende specifieke uitkeringen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2009	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
13.	Onderwijsachterstandenbeleid niet-GSB	0	0	n.v.t.
21B.	Bodemsanering (excl. bedrijvenregeling)	0	0	n.v.t.
22B.	Programma externe veiligheid	0	0	n.v.t.
25A.	Subsidiereg. BANS Klimaatconvenant	0	0	n.v.t.
44B.	Besluit Locatiegebonden Subsidies 2005 (BLS)	0	0	n.v.t.
50C.	Investering stedelijke vernieuwing (ISV)	0	0	n.v.t.
59B.	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	0	0	n.v.t.
72.	Wet sociale werkvoorziening	0	0	n.v.t.
74.	Wet werk en bijstand	0	0	n.v.t.
75.	IOAW	0	0	n.v.t.
76.	IOAZ	0	0	n.v.t.
78.	Bbz	0	0	n.v.t.
79.	Wet werkloosheidsvoorziening	0	0	n.v.t.
82.	Participatiebudget	0	0	n.v.t.
83.	Schuldhelpverlening	0	0	n.v.t.
94.	Brede doeluitkering Centra voor jeugd en gezin	0	0	n.v.t.

Actuele ontwikkelingen

Rijksbezuinigingen

Nieuwe raadsleden hebben een grote verantwoordelijkheid om te zorgen dat de gemeente de juiste keuzes maakt. Omvangrijke bezuinigingen zijn als gevolg van de crisis onontkoombaar. Gemeenten moeten de komende jaren een belangrijke bijdrage leveren aan het weer op orde krijgen van de overheidsfinanciën. Van de gemeente worden betere en snellere resultaten verwacht. Hiervoor zijn steeds minder middelen beschikbaar. Het is aan het raadslid om besluiten te nemen over de noodzakelijke financiële ombuigingen binnen zijn/haar gemeente en de realisatie van die bezuinigingen.

Met de publicatie 'Duurzaam Ombuigen. Tijd om te kiezen!', die via www.ey.nl te downloaden is, biedt Ernst & Young een handreiking om bovenstaande onderwerpen op duurzame wijze vorm te geven. Denk hierbij aan het bepalen van uw visie, het voeren van uw beleid, het aanbrenge van de juiste structuur, het denken in scenario's en tot slot: hoe om te gaan met het fenomeen bezuinigen.

Werkkostenregeling

Met ingang van 1 januari 2011 zal de fiscale wet- en regelgeving rondom het (onbelast) vergoeden van kosten aan werknemers ingrijpend gaan wijzigen. Vanaf die datum zijn werkgevers, mits ze geen gebruik maken van de overgangsregeling, 80% belasting verschuldigd over alle (werk)kosten die aan werknemers worden vergoed, voor zover deze meer bedragen dan 1,4% van de fiscale loonsom. Deze nieuwe werkkostenregeling kan de loonkosten aanzienlijk verhogen en tot noodzakelijke wijzigingen van de administratieve systemen leiden. Wij achten het raadzaam om tijdig actie te ondernemen.

Gemeenteraadsverkiezingen 2010 en beloningstransparantie

De mutaties in het College als gevolg van de gemeenteraadsverkiezingen, kunnen aanzienlijke lasten voor de gemeente met zich meebrengen. Vertrekkende wethouders zonder nieuwe dienstbetrekking en sinds kort de burgemeester, kunnen een beroep doen op de wachtgeldregeling. Daarnaast kunnen zij bij het aangaan van een nieuwe dienstbetrekking een verzoek doen tot waardeoverdracht van de bij de gemeente opgebouwde pensioenaanspraken naar de pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever. Dit kan voor de gemeente betekenen dat een groot bedrag ineens betaald moet worden. Nieuwe wethouders zullen daarentegen juist waardeoverdracht naar de gemeente ambiëren.

De pensioenregeling van de wethouders, vastgelegd in de Algemene Pensioenwet Politiek Ambtsdragers (APPA), is een zogenaamde uitkeringsovereenkomst gebaseerd op de laatstgenoten wedde voor pensionering. Door overdracht van de waarde van de opgebouwde pensioenen bij de vorige werkgever naar de gemeente te realiseren verkrijgt de nieuwe wethouder extra pensioendeelnemingsjaren voor de APPA. Bij elke toekomstige stijging van de wedde van de wethouder wordt het pensioen over deze fictieve deelnemingsjaren verhoogd. Waardeoverdracht naar de gemeente leidt daarmee tot extra pensioenlasten in de toekomst. Deze extra lasten kunnen aanzienlijk zijn als met de overdrachtswaarde een groot aantal extra deelnemingsjaren kan worden gefinancierd.

Wij adviseren de gemeente de financiële lasten van het nieuwe College inzichtelijk te maken en toe te lichten. Hiermee wordt voorkomen dat de wethouder leidend voorwerp wordt in de discussie over beloningstransparantie en de noodzakelijke kostenbesparingen die gemeenten zullen moeten doorvoeren.

Voorstel Commissie Dijkstal

Al geruime tijd wordt gesproken over de mogelijkheid dat de pensioenregeling voor de wethouders, de APPA, wordt uitgevoerd dooreen professionele pensioenuitvoerder. De commissie Dijkstal heeft daartoe in 2009 een voorstel gedaan, waarbij wordt voorgesteld de APPA door het ABP te laten uitvoeren. Aan het onderbrengen van de pensioenen van de wethouders bij het ABP zijn nogal wat haken en ogen verbonden. De verwachting is dat een bij een toekomstige overgang in ieder geval de pensioenaanspraken van de actieve wethouders en de nog niet gepensioneerde oud-wethouders overgedragen moeten worden aan het ABP. Dat dit een kostbare aangelegenheid zal zijn voor de gemeente behoeft geen betoog. Wij adviseren de gemeente daarom (tijdig) voorzieningen te treffen.